

המוסף לשבת 2
טעימות ממחקר
ד"ר איתי אשר, 15.2.2015

הסרת אחריות (disclaimer): המלצת על קריאה של טקסט אין משמעותה שאלו הן עמדותי או עמדת לשכת המדען. אין גם טענה שממצאי מחקר המצוטטים כאן הם "האמת". כמעט הכל בחינך שנוי במחלוקת, מה שחשוב זה לרענן את התפיסות כל הזמן ולבחון אותן לאור עדויות.

1. מה יכול לעודד יזמות של מורים?

יורם אורעד מהמזכירות הפדגוגית וחבר בקהילת העמיתים הלומדים ממחקר שלנו מפרסם היום בבלוג שלו רשומה בדיוק בנושא זה, בתגובה למאמר שפירסם לאחרונה ב-YNET מורה מוביל בשם תומר ברץ.

"... אני מאמין שמורים בבתי הספר כן יכולים להגות, להגשים ולקדם יוזמות חינוכיות בהובלתם, ולא במסגרתן של חברות הייטק שהחינוך אינו בהכרח המניע העיקרי שלהן. כדי להגיע לכך יש צורך במספר תנאים. ראשית, **המופקדים על המורים (אם ברמת בית הספר ואם ברמות גבוהות יותר) צריכים להבין את חשיבות היזמות החינוכית** הזו ולהשתכנע שיזמות מסוג זה היא חשובה. שנית, **צריך לבנות תשתיות מתאימות ולתקצב אותן לאורך זמן**. אחד מהדברים שתשתיות כאלה צריכות לכלול הוא מקום פיזי ראוי שבו יוכלו המורים היזמים לתפקד ולפרוח... התשתיות צריכות לכלול גם יועצים מומחים, במידת האפשר (זה תלוי בין השאר בתקציבים)... שלישית, **יש להעניק למורים היזמים תגמול כספי הולם על עשייתם**. רביעית, **צריך להפיץ את המתרחש בתחום היזמות הן בתוך בית הספר עצמו והן במערכת החינוך כולה**. דבר זה יהפוך את היזמות לחלק מעשייתו הלגיטימית של בית הספר, במקום להצטייר כאקט של "משוגעים לדבר" בלבד, יתרום לתחושת גאווה היחידה של בית הספר ויתרום למערכת החינוך כולה. באופן כזה היזמות תהפוך, כך יש לקוות, לחלק מהתרבות הבית ספרית שבה תתרחש גם למידה בנושא היוזמות, למידה שאפשר ורצוי לשתף בה גם גורמים חיצוניים שהפעם יהיו בגדר מצטרפים ולא בגדר היוזמים והמובילים."

לקריאת הטקסט המלא לחצו [כאן](#).

2. "פדגוגיה ישראלית" – הרבה הכלה, כישורים וערכים, מעט ידע?

מחקר עומק בהובלת פרופ' אדם לפסטיין וד"ר יריב פניגר מאוניברסיטת בן גוריון בנגב, במימון "יד הנדיב" תיעד באופן אינטנסיבי שיעורים של שבע מורות המלמדות תחומי דעת שונים בשני בתי ספר, ובנוסף כלל קבוצות מיקוד בשישה בתי ספר. התוצאה היא ספר מסקרן מאוד (גילוי נאות – קראתי רק את ההתחלה והסוף...), על מה שמתרחש באמת מאחורי דלת הכיתה. הנה טעימה מעוררת מחשבה:

"[מה שמצאנו בשטח] זוהי פדגוגיה הנשענת מחד גיסא על **תפיסה חברתית של הכלה** ושיח בו לכל המשתתפים זכות (ואולי אף חובה) להביע עמדה ומאידך גיסא **מושפעת גם מגישות טיפוליות המתמקדות בפרט ובצרכיו האינדיבידואליים**. ההוראה המתפתחת מתוך תפיסות אלו נוטה להימנע מסמכותיות ומשיפוטיות ולקדם תפיסה דמוקרטית של דיון כיתתי. **הדיון הכיתתי מתאפיין בהשתתפות רבה ואף נלהבת, בריבוי קולות ובנורמות מתירניות יחסית. עם זאת הדיון בכיתה נשאר תלוי בהובלה של המורה ולרוב אין העברת אחריות לתלמידים. בנוסף לכך זוהי פדגוגיה שבה הידע הולך ומאבד מחשיבותו לטובת פיתוח כישורים וחינוך לערכים**". סקרנים לעוד? המחקר המלא מצורף. מקור המידע: לקט חודשי של מידענית וספרנית מכון "אבני ראשה".

3. גישות להערכה חלופית שפותחו בבתי ספר מדגימים בבריטניה

Teaching Schools הוא מונח בריטי לבתי ספר מצטיינים שנבחרו לשמש כזירות להכשרה טרום-תפקיד ולפיתוח מקצועי של מורים. הדו"ח בקישור [הבא](#) מתאר גישות הערכה חלופית שפותחו בבתי הספר האלה ואת ההשפעה שלהן על מורים, בתי ספר ושיתופי פעולה בין בתי ספר. מקור

המידע: לקט חודשי של מידענית וספרנית מכון "אבני ראשה".

4. שיתוף פעולה בין חוקרים לקובעי מדיניות במחקר – יש חיה כזאת

עינת גוברמן, מיכל גולן רמי יוגב ממכון מופ"ת וגילה נגר, המשנה למנכ"לית משרד החינוך, מציעים כמה עקרונות לשיתוף פעולה פורה, שעלו בראיונות עם אנשי משרד החינוך ועם חוקרים ברשת המחקר של מופ"ת: מוטיבציה מצד קובעי המדיניות לביצוע מחקר, אמון הדדי וכבוד הדדי, דיאלוג מתמשך. פשוט בתיאוריה, לא פשוט ליישום. לקריאת המאמר המלא (מבוסס על מאמר באנגלית מ-2012) לחצו [כאן](#). בקישור ניתן למצוא גם מאמרים מעניינים נוספים הקשורים להכשרה, התמחות ופיתוח מקצועי של מורים.

5. האם יש דבר כזה "תוכנית לימודים לחינוך לערכים"? דוגמה מהויכוח בבריטניה

שרת החינוך הבריטית הוציאה קול קורא לבתי ספר להגיש מועמדות לתמיכה כספית בתכניות לחינוך האופי. התכניות אמורות לתת דגש על התמדה ונחישות. ג'ון ווייט מהמכון לחקר החינוך באוניברסיטת לונדון טוען שאין לו בעיה עם חינוך לערכים, אך הוא תמה על הבחירה בערכים אלה בלבד.

הוא משווה בין התכנית של השרה החדשה לזו של ממשלת הלייבור שתכנית הלימודים שלה התבססה על חזון לתלמידים שהם "אנשים צעירים שנהנים ללמוד, לחשוב באופן ביקורתי ויצירתי, בעלי יושרה ואוטונומיה, אזרחים אחראים ואכפתיים, מוכנים לאתגר את האפליה, מחויבים לפיתוח בר-קיימא, מצוידים לקבל החלטות מושכלות בבתי ספר ובכל רחבי חייהם". לקריאת המאמר שלו לחצו [כאן](#).

6. אולי הגיע הזמן לנפץ כמה מיתוסים על "מה עובד" בחינוך

מזה עשורים תיאוריות חינוך מכות גלים ברחבי העולם בלי שיש להן ביסוס מחקרי מספיק ומדינות מוציאות טריליונים על רפורמות במדיניות ללא ליווי מספק בהערכה. כתבה ב"טלגרף" קוראת לכולנו להיות קצת יותר ספקנים, ומצטטת בין השאר את אנדריאס שליכר "מר פיזה" מה-OECD. הכתבה פורסמה בעקבות הקמה של שישה פרויקטי מחקר ופיתוח חדשניים באוניברסיטאות בריטיות, בהם יתבצע שיתוף פעולה בין חוקרי מוח וחוקרי חינוך.

לקריאת הכתבה לחצו [כאן](#). לכתבה קודמת על ששת מרכזי המחקר והפיתוח לחצו [כאן](#).

7. סקר טאליס 2013 – עכשיו בגרסה ישראלית

דו"ח חדש של ראמ"ה מכיל ממצאים מרכזיים מסקר המורים והמנהלים החשוב של ה-OECD, וכן עיבודים חדשים שאינם מופיעים בדו"ח המקורי. נתוני ישראל מושווים לממוצע של כלל המדינות המשתתפות במחקר. ובפרט לשש מדינות נבחרות: אוסטרליה, אלברטה (קנדה), אנגליה, פולין, פורטוגל ופינלנד. נוסף על ההשוואות הבין-לאומיות נעשו השוואות בין שני מגזרי השפה בישראל. בין נושאי הדו"ח:

- פרופיל של המורים ומנהלים.
- אוטונומיה בית-ספרית, המשאבים האנושיים והחומריים של ביה"ס ואקלים בית-ספרי
- מנהיגות בית-ספרית
- הפיתוח המקצועי של מורים
- הערכת מורים והמשוב שהם מקבלים
- פרקטיקות ההוראה הנהוגות בכיתה ותפיסות המורים העומדות בבסיסן
- החוללות העצמית של מורים ורמת הסיפוק שלהם בעבודה.

בשבועות האחרונים הפניתי לפחות שלושה אנשים שונים מהמשרד לדו"ח טאליס, אז אולי יש בו גם משהו בשבילכם? אם חושבים שכן, לחצו [כאן](#)